

แบบเรียน หนังสือ ไทย

สำหรับ มด ศึกษา

กรม ศึกษาธิการ

ประถม ก กา

เจ้าหมื่นศรีศรีทรราชย์ (หม่อมราชวงศ์จิตร) รวบรวม

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๓๐๐๐ ฉบับ

วิ.ศ. ๓๒๕

ปกผ้าราคาเล่มละ ๓๙ อัฐ

โรงพิมพ์บำรุงนุกถกิจ

คำนำ

หนังสือฉบับนี้ เจร ฆมนสารีธรรม (หม่อมราชวงศ์จักรี)

เป็นผู้รวบรวมขึ้นโดยอนุมติของกรมศึกษาธิการ เพื่อประสงค์
จะให้เป็นแบบเรียนสำหรับชั้น มุตศึกษา ครั้นสำเร็จแล้วได้

นำขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พิมพ์ขึ้นเป็นแบบเรียนหลวงสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่จะใช้สอน

ศิษย์ในชั้น มุตศึกษาตามวัดทั่วไป

กรมศึกษาธิการ

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๕

การฝึกฝน ธรรมการ

ประถม ก กา

บทที่ ๑

ตอน ก ๑

ก ข ฃ ค ฅ ฆ ง

ตอน ก ๒

จ ฉ ช ซ ฌ ญ

ตอน ฉ ๑

ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ

ตอน ด ๑

ด ต ถ ท ธ น

ตอน บ ๑

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม

ตอน ย ๑๑

ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

20/03/๒๕๕๕ คำนี้นี้เรียกว่าพยัญชนะ

ในการเรียน พยัญชนะ นั้น อาจารย์ควร จะเขียน พยัญชนะ
 ตัวใหญ่ ๆ บน กระดาน อนุญาตให้ ศิษย์ ท่อง และหัด เขียนให้
 เส้น ตรง ๆ ได้ เหลี่ยม และ แหว่ง ดี อย่าง คว บรรจง เมื่อ ศิษย์
 ท่อง ได้ แล้ว อาจารย์ ควร เขียน ตัว ทาย และให้ ศิษย์ เขียน ตัว
 ไม่ ต้อง ดูแบบ ด้วย

อีก ประการ หนึ่ง ถ้า อาจารย์ เห็น ว่า ศิษย์ จะ ท่อง ก ข
 เฉย ๆ ไม่ ใคร จะ จำ ได้ จะ ตั้ง ชื่อ พยัญชนะ เหล่า นั้น ตาม ดั้ง
 ที่ ไร เสียง พยัญ ชนะ ตัว นั้น และ ตาม ความ ซึม ทราบ ของ เด็ก ก็ ได้
 เช่น ก ไก่ ข ไข่ เป็นต้น เว้นไว้แต่ ศิษย์ จะ จำ พยัญชนะ
 ได้ โดย ไม่ ต้อง ให้ ชื่อ ก็ ควร ให้ ท่อง ก ข ไป เฉย ๆ จน
 เจน ปาก เจน คา แล้ว จึง บอก ชื่อ พยัญชนะ ที่ ออก เสียง ทั่ว กัน
 เพื่อให้ พึง ง่ายขึ้น ๆ อาจารย์ ผู้ใด ตั้ง ทด แบบ มุตบถ ก็ ควร
 ให้ ชื่อ ตาม แบบ มุตบถ เช่น ข ของ ข ชาติ อาจารย์
 ผู้ใด ตั้ง ทด แบบ เร็ว ก็ ควร ไร ชื่อ ตาม แบบ เร็ว เช่น
 ข ไข่ ข ชาติ ก็ได้

๓
บทที่ ๒

สระ

อ ำ ะ ั ็ ุ ู
เ แ ใ ใ ใ เ ำ ะ

สระก็ควรให้เด็กเขียน บน กระดาน ชนวน อย่าง หัก เขียน
พยัญชนะ เหมือน กัน และมีสระ อีก ชนิด หนึ่ง ซึ่ง มา จาก ภาษา
สังสกฤต คือ ฤ ฤา ฎ ฎา ฏ ฎา พึงดูในแบบ หัก อ่าน ต่อไป

๕

บทที่ ๔

แจกลูกแม่ ก กา

ก กา กิ กี้ กึ กี่ กุ กู เก แก ไก โก โท เกา กำ กะ
 ข ชา ขิ ขี้ ขึ ขี่ ชุ ชู เช แช ไช ไซ โช เชา ชำ ชะ
 ค คา คิ คี้ คึ คี่ คุ คู เค แคะ ไค ไค โค เคา คำ คะ
 ง งา งิ
 จ จา จิ
 ฉ ฉา

ตัวอื่น ๆ แจก อย่าง เดียวกัน

หนึ่ง อาจารย์ พัง ระวัง ให้ ศิษย์อ่าน ซ้ำเนือง อักษร สูง กลาง ต่ำ
 ให้ถูกต้อง เช่น ขย่ำอ่านว่า ก กา กิ กี้ กึ กี่ และ
 ข ชา คิ คี้ คึ คี่ เป็นต้น และแม่อื่น ๆ ที่จะอ่านต่อไป
 ก็ต้อง ระวัง ขย่ำให้ อ่าน ให้ เสียง สูง ชน ผิดไป เช่น กก กัก
 กาก หรือ กน กัณ กาน เป็นต้น เหมือนกัน

๖
บทที่ ๕
ผันอักษร

อักษร กต่าง ๔ ผันด้วยวรรณยุกต์ คือ

ไม้ ไม้โท ไม้ตรี ไม้จตุร + เปรียบหน้าจ ริง

ก ก ก ก้า ก้า ก้า

ก ก ก้า ก้า กิ (คำตาย)

ก ก ก ก ก ก ก

ก ก กิ (คำตาย) ก ก

ก ก ก ก ก ก

ก (คำตาย) ก ก ก ก ก

ก ก ก ก ก ก

ก ก ก ก ก ก

ก ก ก ก ก ก

ก ก ก ก ก ก

ก ก ก ก ก ก

ก ก ก ก ก ก (คำตาย)

๑   ๑   ๑   ๑   ๑   ๑
 ๑   ๑   ๑   ๑   ๑   ๑
 ๑   ๑   ๑   ๑   ๑   ๑ (คำตาย)

มันเหมือน ก ทุกตัวไปตลอด อักษร กลาง

อักษรสูง ๑๓ มันด้วยวรรณยุกต์ คือ 'ไม่เอก' 'ไม่โท' ^๑
 เป็นรูป หาง โค้งนี้

ข   ขา   ขี (คำตาย)   ขิ
                   ขี   ข่า   ขุ   ขุ
                   ขุ   ขุ   ขุ   ขุ   ขุ
 ขุ (คำตาย)   ขุ   ขุ (คำตาย)   ขุ   ขุ   ขุ
                   ขุ   ขุ   ขุ   ขุ   ขุ

เข   เข   เข   เข   เข
                   เข   เข   เข   เข   เข
                   เข   เข   เข   เข   เข

โ ๑
 โห เขา ข่า ชะ (คำตาย)
 โฮ เฮา ฮ่า
 โฮ เฮา ฮ่า

นอกนั้น ผัน อย่าง เดียว กัน

อักษรตัว ๒๕ ผัน ด้วยวรรณยุกต์ คือ 'ไม้เอก' 'ไม้โท' ๒
 เป็นรูปจากคุณธรรม ดังนี้

ค คี คา ค้า คิ (คำตาย) คี คี
 ค ค้า คี คี
 คี (คำตาย) คี คี คุ (คำตาย) คุ คุ
 คี คี คุ คุ
 เค कै แคะ कै ไค ใค
 कै แคะ ใค
 ไค ใค ไค ใค ไค ใค
 ใค ใค ใค
 คำ ค้า คะ (คำตาย)
 คำ

นอกนั้น ผัน เช่น เดียว กัน

๘
บทที่ ๒

อักษรนำ

อักษรสูง นำ อักษรต่ำที่ไม่มีอักษรสูง เป็นคู่กัน คือ อ ง ญ
ข ฦ น ม ร ต ฬ ฎ ต้องอ่าน ออกเสียง ตัว หน้าด้วย
และผัน เหมือน อักษรสูง ดัง คำคำ อย่าง เหล่านี้ ส ม อ ส มี
แ ส ม ไ น น ฉ น ำ ผ ง ะ ไ ถ ง ถ น ำ ถ ถ ำ ไ ถ ถ ไ ส ถ
ไ ส น ส น ะ ส ง ำ เ ส น ำ เ ซ ม ำ ข ย ำ เ พ น ค ้น

อักษรกลางที่ใช้หน้าอักษรต่ำได้บ้าง เช่น เต่าตนุ เป็นคั้น
ถ้าตัว ห นำ แปลกจากตัวอื่น อย่าง หนึ่ง คือ อ่าน ไม่ออก
เสียง ตัว ห ด้วย ดังนี้

ไ ห ว ไ ห ว ้ ไ ห ม ไ ห ม ้ ไ ห ต ไ ห ต ้ ไ ห ญ ้ เ พ น ค ้น

บทนี้จะแจก ลูก และ ผัน ให้ เป็น ตัว อย่าง เหมือน ที่ แจก และ ผัน
ถ ข ศ มา แล้ว ก็ จะ เป็ ด็ อ ง หน้า กระ ดา ข ถ้า ศิษย์ ไม่
เข้าใจ อาจารย์ ควร เขียน แจก ลูก และ ผัน ให้ ดู เ พ น ตัว อย่าง ด้วย

บทที่ ๗

อักษร กต่ำ

อักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ บางตัว คือ

จ ฉ ถ ผ ฝ ศ ษ ส จ ต ป ค ท พ เหล่านี้

อาจควบกับตัว ร ๓ ๘ ประสมกับสระ อาน ออกเสียง กต่ำ

เป็นคำเดียวกัน พยางค์และผัน ด้วยวรรณยุกต์ตามพยัญชนะ

ตัวต้นที่ ผสมกัน นั้น เช่น

ชลา ขวา สวา กวา จวา ตรา ปตา ตะกร้า

โกว กต่ำ ไก่ ถ่ำ กต่ำ เกต่ำ แป่ว ปร้อ

ปร้อ เคต่ำ คต่ำ คว่าไขว่ โพล่เผด โพล่เพ็ด

เป็นต้น

บทนี้คือ อักษรวิย อักษรวิยเขียน แยกตุก และผัน ให้ ตูเป็น

ตัว อย่าง เหมื่อน กัน

บทที่ ๘

ในคำเทียบแม่ ก กา และแม่อื่น ๆ ต่อไป มีคำใช้
ที่ไม่ปรากฏในวิธีแจกตัวบ้าง อาจารย์ต้องบอกให้ศิษย์อ่าน
แล้วให้ดูตัวอย่าง ในแบบสอนอ่านต่อไป

คำเทียบแม่ ก กา

ก ข แด ก กา ให้ อุดำให้จำไว้ดี ทำแต่
ก กา นี้ มิได้มีอะไรคะ ไทว ๆ ให้ อุดำให้
เล่า ก กา จำไว้หนะ ให้ดีมีมานะ จำได้จะให้
ต่อไป แม่ไก่อยู่ในตะกร้า ไช้ ๆ มาสี่ห้าใบ
อีแม่กาก็มาได้ อีแม่ไก่ไล่ตีกา หมาใหญ่ก็ไล่เห่า
หมูในเต้าแลดูหมา ปูแสมแลปูนา กะปุน้ำปูทะเล
เต้านาแลเต้าดำ อยู่ในน้ำกะจวช ปลาหูอยู่ทะเล
ปลาชี่เห่ไม่สู้ตี ชื่อเขาเขาราคา ปลาชี่คำไช้
ผู้ตี ก กา ว่าเท่านี้ ดูต่อไปมีใน ก ก

บทที่ ๘

แจกตุก แม่กก

กต กัถ กาก กิก กัถ กัถ กัถ กุก กุก
 เกก แกก ไกก กอก กวก เกียก เกือก เกิก เกอก
 ชก ชัก ชาก ชิก ชัถ ชัถ ชัถ ชุก ชุก
 เซก เซก ไชก ซอก ซวก เซียก เซือก เซิก เซอก
 คต คัถ คาก คิก คัถ คัถ คัถ คุก คุก
 เคก แคก ไคก คอก ควก เคียก เคือก เคิก เคอก

พยัญชนะตัวอื่นที่แจกอย่างนี้เหมือนกัน

อนึ่ง แม่กตนี้แปลว่าตาย ไม่ใช่ฝนทั่วไป เว้นไว้แต่
 คำบางคำต้องใช้ ไม่ใช่ ไม่ตรี ไม่จตุร บางให้ดูบท
 สอนอ่านต่อไป

กับตัวตักดัดที่ใช้ใหม่แม่กต คือ ก ข ค ฉ และมีคำใช้
 อักษรนำและอักษรกड़ाเห็นว่า มาแล้วข้างต้นทุกแม่ไป พึงดูคำ
 เทียบแปลตัวอย่างต่อไปนี้

คำ เทียม แม่ ก

ที่นี้ จะ ว่า ก ก มี ชื่อ นก กระจอก เต็ก ว่า ให้
 ถูก ถูก เต็ก ๆ อย่าง โหยก เหยก อู้อ่า หึ นึก นก แสก
 นก กระสา แกรก ๆ มา เวลา ตึก น้ำ มาก แล น้ำ ถึก
 แล น้ำ หมัก แล น้ำ หมาก ปลา อุก ปลา ตุก ตัก แล
 มัด หัก แล ควด สาก ชัก เสา เอา เข็อก สาก จะ
 ผูก จาก ให้ จัก ตอก ปลุก ก็ ไร่ ทอ หุก ถูก มะตุก
 ถูก มะกอก ไม้ แทะ ให้ ไล่ ปลอก ไม้ กระ บอก แล
 ตอก นก ชัก รอก ตอก ไส่ สัก มี ไรศ นึก มัด แทะ รุก
 รักษา ให้ เมา หุกซ์ ใต้ มี ศุข สนุก นึก นก มี ปาก
 แล มี ปีก ฆ่า ไม้ ชัก ให้ แทะ หัก ไป ประ พวง ที่ วัค
 ใต้ รุจก ทัก เวียก แทะ เต็ก ๆ ถูก กระจก อย่าง ให้ ตก
 มัด จัก แทะ ปลุก เผือก ผัก ถาก หนุ้ว แพรก หนุ้ว
 ศา แผลด อย่าง ให้ รก เข้า เป็ด ออ แล เข้า ตุ๊ก เตือก
 ปลา ตุก ทำ ห่อ หมก ทำ ทอ ต่อ ที่ ชก ถูก ก้อ ก อก
 หก ถา ตรา ตก ทา รก นี้ แทะ ก ก ก ก
 จำ ไว้ ให้ อู้อ่า หึ ที่ นี้ หนา จะ ว่า ก ก

ตัว อย่าง ฝั อักษร คำ

คิง คิง คิง คิง คาง ค้าง คิง คิง

คิง คิง ค้าง คิง

คิง คิง คิง คิง คิง คิง คิง คิง

คิง คิง คิง คิง คิง คิง

คิง คิง เอง เอง แอง แอง โอง โอง

คิง เอง แอง โอง

คอง คอง คอง คอง เคียง เคียง

คอง คอง เคียง

เคื่อง เคื่อง เคื่อง เคื่อง เคื่อง เคื่อง

เคื่อง เคื่อง เคื่อง

ฟัง อ่าน คำ เทียบ แม่กง ตั้งคอ ไป น้

เรื่องกงตุงแจ้ง ถูกมะแว้งแดงฟักทอง ถูก
 ตำตึงแลหนึ่งสอง ไม้กระบองแดกระบุง กระถาง
 โถ่งต่างไห ทองแท่งใหญ่ได้ไถ่ถุง ขุนหนักต้อง
 กางมุ้ง ไปเมืองกรุงรุ่งพุงนี้ หลังโก่งนึ่ง
 ของ ๆ เรียกพวกพ้อง แลน้องพี่ บึงบางคลอง
 กว้างรี เรียกว่าบึงมะโรงมะเส็ง ชาววังนั่งในห้อง
 ชักจ้องหน่องตึงไทรงหนึ่ง คาช้างเตาเต็ง ทั้งกางแก
 แดกระทง แมตงบ้องแมตงมิ่ง ปลาทูหนึ่งปลากะตัง
 กุ้งกิ้งกู่กั้งกุง ปลากะพงชื้อแพงจริง อึ่งอ่างเตคางคก
 ทั้งจิ้งจกแดแงงชิง นกขางย่องจิกปลิง ผุงค่างถึงวัง
 ว้องอึ่ง ระฆังตึงห่าง ๆ ช้องใหญ่กว้างขวางหึ่ง ๆ
 กตองหนั่งตึงตึง ๆ ตีกระตึงตึงกริ่ง ๆ นักเลงว้อง
 เพตงพตาง ตรงหน้าต่างไขว่ห้างหยิ่ง เอาหลังนึ่ง

เอียงอิง มีือถืออึ่งตีตั้ง ๆ เต็ก ๆ ออย่าไหลหลง
ตุเรือ่งกง ก กว บ้าง ทุไปตั้งใจฟัง เบื่อ่งหน้ายังจะว่าถด

บทที่ ๓๓

แจกดูแม่กต

กต กัด กาด กิด กัด กัด กัด กุด กุด เกด
แกด ไกด กอด กวด เกียด เกียด เกิด เกษ

ขต ขัด ขาด ขิด ขัด ขัด ขัด ขุด ขุด เขต
ฆต ฆัด ฆาด ฆิด ฆัด ฆัด ฆัด ฆุด ฆุด เขต

คต คัด คาด คิด คัด คัด คัด คุด คุด เขต
แคต ไคต คอต ควด เคียด เคียด เกิด เกษ

พยัญชนะตัวอื่น ก็แจก อย่างนี้เหมือนกัน และแม่กตนี้ เป็น
คำตาย ไม่ต้องผัน แต่มีตัวส่งกต หลายตัวคือ

จ ช ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ต ฑ ถ ท ษ
ศ ษ ษ พึงดูคำเทียบเป็น ตัวอย่างต่อไปนี้

คำเทียบแม่กต

เรื่อง กต กำหนดไว้ จิตชั้นใหม่ มิให้ ผิด ยึดยึด
 เบียดเสียดซิด เขาซึ่งอุญฺฐมาทำวัด ปลาสลิดสลากสค
 ทั้งปลารกตแลปลากัด เม็ดผดไม่กึ่งพัด แลพวก
 สัตว์พวกมนุษย์ ไช้บั้งจี๊ดแปดใบ จัดแจงไว้จะ
 ให้ บุตร ปลูกกลางศาลแต่มังคุด เม็ดละมุดแลพุทธา
 สลัดใดไม่สลอด แลผักปอดผักเป็ดบ่า หมอนวด
 ถือชวดยา เปนหวัดกถันต์ยานัตถุ์ ผู้ ซึ่งเก็ยจระ
 เตียดกระจาด ไปตลาดไม่รนัด ซึ่งมาสารพัด ย่า
 สมบัติพูดซิปด นักปราชญ์ฉลาดคิด พุดไม่ผิด ชื่อ
 สัตย์หมด จะเกิดประเสริฐยศ มิได้ขัดแต่สักนิต
 บาทบทจตออย่าคธาด ในกระตาสภาตอย่าผิด อย่า
 ควชบถมิตร์ จะต้องภิก ไทษในคุก แดดกถ้าพระ
 ฮาทิพย์ เตือดใจจิตร ไม่มีคู่ชว บุศย์เพ็ชรเม็ดไข่มุก

สีสต์ สุก ไชติ ช่วงตี ตก เบ็ด ทิด เกล็ด ปลา วัต เบ็ด
 มา ปลา ไตต หนี อัดตัด โหมต ทาด นี้ เมือง เทศ มี
 แพง นั๊กหนา ถึชุดจุดประทัด ไม้ขุงบัต ไม้ตักท่า
 มะกรูดชูดูบ่า กฤษณา แถชะมด ผักกาดผัก
 กาดใหญ่ สาวพัต ไซ้ ใต้ ตั้หมก เรือต ไร แถ ไซ้หมก
 ให้กำหนดทุกบวรทัด เต็ก ๆ คุ เรือง กต จำทุก บท
 อู่สำหัด พุดจา ว่า ให้ชัต จึง จะจัด ให้ฮาน กน

บทที่ ๑๕

แจกตุกแม่กน

กน กั้น กาน กิน กิ่น กิ้น กึ้น กุน กูน เกน
 แกน ไกน กอน กวน เกียน เกื่อน เกิน เกอน
 ขน ชัน ขาน ขิน ชิ่น ชิ้น ชึ้น ชุน ชูน เซน
 แขน ไขน ขอน ขวน เขียน เขื่อน เขิน เขอน

คน คั้น คาน คิน คั่น คิ่น คึ้น คูน คูน เคน
แคน ไคน คอน ควน เคียน เคียน เคน เคน

พยัญชนะตัวอื่นที่แจกอย่างนี้เหมือนกัน

แม่กนนี้ผันตามเสียงอักษรสูง กลาง ต่ำ ได้ดังนี้

ตัวอย่างผันอักษรกลาง

ก่น กั้น กั่น กั้น กั้น กั้น
กน กั้น กั้น กั้น

ก่าน ก้าน ก้าน กั้น กั้น กั้น
กาน ก้าน กั้น กั้น

กิ้น กิ้น กิ้น กิ้น กิ้น กิ้น
กิ้น กิ้น กิ้น กิ้น

กึ้น กึ้น กึ้น กุ่น กุ่น กุ่น
กึ้น กึ้น กุ่น กุ่น

กุ่น กุ่น กุ่น เก่น เก่น เก่น
 กูน กูน เกน เก่น

แก่น แก่น แก่น โก่น โก่น โก่น
 แกน แก่น โกน โก่น

ก่อกัน ก่อกัน ก่อกัน ก่วง ก่วง ก่วง
 กอน กอน กอน กวน กวน กวน

เกียน เกียน เกียน เกื่อน เกื่อน เกื่อน
 เกียน เกียน เกียน เกื่อน เกื่อน

เกิ่น เกิ่น เกิ่น เกื่อน เกื่อน เกื่อน
 เกน เกิ่น เกอน เกื่อน

ตัวอย่างผันอักษรสูง

ชน ชน ชาน ชิน
 ช่น ช่น ช่าน ชิ่น
 ชั่น ชั่น ช้าน ชิ้น

ชน ชน ชน ชน
 ชน ชน ชน ชน
 ชน ชน ชน ชน

ชน เชน แชน ไชน
 ชน เชน แชน ไชน
 ชน เชน แชน ไชน

ชอน ชวน เชียน เชือน
 ชอน ชวน เชียน เชือน
 ชอน ชวน เชียน เชือน

เชน เชน
 เชน เชน
 เชน เชน

ตัวอย่าง มีอักษรต่ำ

คน คั่น คั่น คั่น คั่น คาน ค้าน คิน คิ้น
ค่น คั่น คั่น ค่าน คิ้น

คิ่น คิ้น คิ่น คิ้น คิ่น คิ้น คูน คุ้น
คิ่น คิ้น คิ้น คิ้น คิ้น คุ้น

คูน คุ้น เคน เค้น แคน แค้น โคน ไค่น
คูน เคน แค้น ไค่น

คอน ค้อน ควน ค้วน เคียน เคียน
ค้อน ค้วน เคียน

เคียน เคียน เคน เคน เคน เคน
เคียน เคน เคน

แม้กนนี้มีตัวอักษร ๖ ตัว คือ

ญ ณ น ว ถ พี พึง อ่านคำเทียบต่อไป

คำเทียบแม่กน

อ่าน กน จน สิ้น คำ ให้ เพียร จำ เหมือน คำ กน
 แม้อ่าน อย่า ขงน ทำ อย่าง ปน กระกน นั้น หมัน
 เพียร เรียน อุตสาห์ ให้ รู้ว่า สารพัน เม็ด ฝน บนสวรรค์
 แดพระจันทร์ทั่ว วัน คีน คน ญวน เขมร มอญ อยู่นคร
 พันแสน หมัน ชวน กน หมัน ทั่ว พัน คน แดก คีน
 ไป ชื้อ มัน จน มีเงิน ทอง ใช้ โตก พาน ใหม่ ถาด
 เขียน ชัน กระ โถน ช้อน ตะบัน เขียน น้ำ มัน แด
 น้ำตาล บ้าน เรือน เกดื้อน ผ้า ผ่อน มีที่ นอน หมอน
 มั่ง ม่าน เคาหา ผา กระตาน พัน นอก ชาน สอจก
 เตียน เปน เจ้าคุณ มี บุญ ถัน มี ผู้คน ใช้ เสมียน
 เปน คน หมัน เต่า เรียน ให้ พาก เพียร เขียน ทุก คน
 คน พาด สันตทาน ไร่ เปน คน ไช เติน ถนน ขอ ทาน
 ท่าน เลียง คน เติน คีน คีน ชุก ขน ไป เรือก ส่วน

หมั้น พอน ดิน   ต้น กระถิน แด หงอน ไก่   เถาวัลย์
 ชัน พันไม้   แด บ้านใหม่ไม้แก่น จันทน์   ต้น ชนุน
 แด สน ไส้ก   แด ต้น โมก แด ไม้ ห่มัน   คุณ บอน แด
 เผือก มัน   ไม้ ตะบัน ตุก กะท้อน   ตุก ชิน แด ต้น จี
 สาระภี มี เกสร   พิกุน ยี่สุน ช้อน   แด ไม้ ค้อน ไม้
 ท่อน ไน้   วัน นี้ เขา มี งาน   ไม้ ตะพาน ไป ตุก โชน
 กระทาน หก ตก เบ็ชฌ โศคน   กระ โตต โจน ลง ใน เเดน
 ถ้ำ แม้น ทำ การ นา   ให้นั่ง ล้า ถก เขเมน   ไป ใน วง
 โจง กระเบน   เขา กระเถนท์ ทำ การ งาน   ถ้ำ แม้น
 จะ เร็ย น เดช   ชยา ไหยก เขยก หมัน คุณ ทาร   ชยา
 เก่น เปน คน พาด   จะ ยาก นาน ต้น พิต ตรวน   นอน
 ผัน เห็น ถัดาง วัน   ว่า ไก่ ชัน แด คน อ้วน   กำป็น
 ผูก เชือก พวน   หยอก หยิก ช้วน แด เกา คัน   เท็ก ๆ
 อ่าน เร็อง กน   ทุก ๆ คน อุด่าห์ หมัน   เร็ย น จำ คำ
 สारพัน   จำ กน มัน จึง อ่าน กบ

๒๘

บทที่ ๓๗

แจกตุกแม่กบ

กบ กั๊บ กาบ กิบ กึ๊บ กึ๊บ กึ๊บ กึ๊บ กุบ กูบ เกบ

แกบ ไกบ กอบ กวบ เกียบ เกื้อบ เกิบ เกอบ

ขบ ขั๊บ ขาบ ขิบ ขึ๊บ ขึ๊บ ขึ๊บ ขึ๊บ ขุบ ขูบ เขบ

แخب ไขบ ขอบ ขวบ เขียบ เขื้อบ เขิบ เขอบ

คบ คั๊บ คาบ คิบ คึ๊บ คึ๊บ คึ๊บ คึ๊บ คุบ คูบ เคบ

แคบ ไคบ คอบ ควบ เคียบ เคื้อบ เคิบ เคอบ

พยัญชนะตัวอื่น ก็แจกอย่างนี้เหมือนกัน

แต่แม่กบนี้ เป็นคำตายไม่ต้องผัน แต่มีตัวสะกด คือ

บ ป พ ฟ ภ พังอ่านคำเชื่อมต่อไปนี้

คำเทียบ แม่กบ

เต่า กบ จม แมม ฉับบี้   ครึ่งนี้ จะ กลั๊ย   ประดับ

ประติศ คีต กถอน   นก กระจาม อาม เกล้า เกสร   คาบ

แกลบ แฉลบ จร   ไป จั๊ย ทั่น บวบ สวณ ส่าบ   เขา

ถอม ตัก กบ พม ตะขาบ   กัต ปวด ปถาบ ๆ   เตือก

อาบ แสบ เจ็บ เหน็บ ซา   ผัก ปถาน ผัก ตบ ตะขบ บ้า

หัท เย็บ ตะเข็บ ผ้า   หัท จั๊ย ให้ กัดบ เรียบไว้   ตาม

หอก ออก รบ ทัพใหญ่   ถอบ แอม จั๊ยได้   คน หยาน

ใจ บานุ ทูบ บอบ   สารภาพ ทราบ นบ ชบ หมอบ   เด็ก

ทัพ จั๊ย กระตอบ   บ้าง หอบ บ้าง ทาบ. กัดบ รบ   ผ้า

อาบ เหม็น ส่าบ ชี ฐูป อบ   จัท จั๊ย ใต้ หีบ ครอบ   คำ

พถบ นอน หลับ ตั๊ยไฟ   กิน กระจัม จันอับ ตั๊ย หมูไก่

ผะอ. เอ็บ ตัดบไม้   สำหรับ เอาไว้ ใต้อา   คน เจ็บ

กระทบ บั้น นวด หน้า จับ จอมไป ชุตยา บุค บ้า
 สวบ ๆ เติน หอบ หยิบ กิน เข้า เกรียบ กรอบ ๆ
 แตะ ร้อน ไต้ จอม เต็ก ร้อง ให้ ปลอบ ชอบใจ กว้าง
 แคม พ้า แคม เหมือนไฟ งู ขอบ สลบไป เต็ก ได้ สิบ
 ขวบ นัย ยี่ อ่าน กบ จม แบบ ฉบับนี้ อุด้า ห้อ ย่า ด
 ย่า หนี ย่า ไป ไก่ต ครู อาจารย์ เรียก ย่า ไช หู หมัน
 เพียร เรียน รู้ ให้ ดู เรื่อง ใหม่ ใน กม

สำนักหอสมุด

บทที่ ๒๐

แจกดูแม่กม

กม กัม กาม กิม กีม กึ่ม กึ้ม กุ่ม กูม เกม
 แกม ไกม กอม กวม เกี่ยม เกื่อม เกิม เกอม
 ขม ขัม ขาม ขิม ขีม ขึ่ม ขึ้ม ขุ่ม ขูม เขม
 แخم ไخم ขอม ขวม เขี่ยม เขื่อม เขิม เขอม
 คม คัม คาม คิม คีม คึ่ม คึ้ม คุ่ม คูม เคม
 แกม ไกม คอม ควม เคี่ยม เคื่อม เคิม เคอม

พยัญชนะ ตัว อื่น ก็ แจก อย่าง นี้ เหมือนกัน

แม่กม นี้ ผัน ตาม เสียง อักษร สูง ฤตาง คำ ใด หนึ่ง

ตัว อย่าง ผัน อักษร ฤตาง

ก่ม กีม กัม กุ่ม กูม กึ่ม กึ้ม กัม กัม
 กัม กัม กัม กัม กัม กัม กัม กัม
 ก้าม ก้าม ก้าม กั้ม กั้ม กั้ม กั้ม
 กาม ก้าม กิม กั้ม

ตัว อย่าง ฝั น อักษร คำ

ค ม ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค าม ค ้าม ค ิม ค ัม

ค ้ม ค ้ม ค ้าม ค ้ม

ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค ุม ค ุม

ค ้ม ค ้ม ค ้ม ค ้ม

ค ุม ค ้ม ค ेम ค ემ ค ेम ค ემ ค ่อม ค ่อม

ค ้ม ค ემ ค ემ ค ่อม ค ่อม

ค อม ค ่อม ค วม ค วม ค ิยม ค ิยม

ค ่อม ค วม ค ิยม

ค ิยม ค ิยม ค ิยม ค ิยม ค ยอม ค ยอม

ค ิยม ค ิยม ค ยอม

ใ ม แม่ ก ม ใ ช้ ต ัว ม ส ก ต ไ ต ัว เ ค ย ว แต่ บ าง คำ ใ ช้ น ฤ ต หิ ต
 แ ท น บ ้าง เ ช่น ป ระ ชู ชู ้ เ ฉ ้า จู พ ด พ ึ่ง อ่า น คำ เ ท ็ ง เ บ
 ค ่อ ไป นี

คำ เทียบ แม่กม

เรื่อง ความนี้ใน นาม กม ชื่อว่า ยาก ขม น้ำนม น้ำดื่ม
 ส้มมะขาม ขุนนาง หมุ่มๆ นุ่มปุมตุงาม ห่มผ้าย้อมคราม
 ไต่ถาม ชื่อ ความ ตาม ขรรณเนียม เจ้า กรม ก็นี่ ร่ม นึ่ง
 พรหมเจียม ตุ หงิม เถ้งียม นึ่ง เยี่ยม หน้า ต่าง ข้าง
 ริม เต็ก นอน ผ้า อ้อม อุ่ม นุ่ม นิ่ม กิน ชนม ปลากกรรม
 ครั้น อ้อม แดง ต้ม น้ำ ออม ที่ หตุ้ม ที่ สุ่ม เอา ดิน ถม
 น้ำ ท่อม เถน ตม ตัก น้ำ ใส่ สุ่ม เบี่ยม เต็ม ทับ ทิม
 เต็ด ริม น้ำ เค็ม ต้น แขนม ต้น เข้ม มะตูม ตุ๊ก หอม
 งอม งาม กระท่อม กระทุ้ม กุ่ม มะขาม มะรุม ชะคราม
 เหล็ก ซ่อม มี่งาม สอง สาม คม ถูก หนาม มีด พร้า
 อย่ำ กิน ส้ม ซึ่มัก จัก กรรม ะบบม หนอง บวม
 น่วมไป เป็น หวัด มีก จาม กระแอมไธ ทุ้ม ยาม ตาม

ใต้ แดไม้เป็นเหลี่ยม กระเทียมหอม บีนแหลม
 แรมผมแก่ คนผอม กำแพงมีบัวม ฝรั่งด้อม
 รอบเมืองตุงาม ดงน้ำดำกึ่งกำม ความ แกง
 ผักไหมหนาม ย่ำยามให้ตามโคมพร้อม คนเฒ่า
 เน้เจ้ากระท่อม จักตอกสานพ้อม ะตอมโพด
 แพ้แรมริม ฐือของขอแถมแย้มยิ้ม หนังสือ
 ตีพิมพ์ ผนตกหิม ๆ พว้า ๆ อ่านกมจบ
 ลั้นจงจำ อย่าให้ลืมคำ ที่ทำเรื่องกลอนสอน
 ความ บทไตสงไสยให้ถาม ครูจักบอกความ
 ไปตั้งแต่ต้นจนเกษ

เกย } กัย ภาย กาว กิว กิว ก็ย ก็ย
 เกอย }

กุษ กุษ เกว แกว โภย กอช กวช เคี้ยว เค็ช
 เค็ช เค็ชะ เคื่อ เคื่อะ เกอ เกอชะ กัว กัวชะ เกะ
 เกะ โกะ เกาะ

เขย } ขัย ขาย ขาว ขิว ขิว ข็ย ข็ย
 เขอย }

ชุย ชุย เชว แชว โชช ชอช เขี้ยว เข็ช
 เข็ช เข็ชชะ เคื่อ เคื่อชะ เชอ เชอชะ ชัว ชัวชะ เชะ
 แชะ โชะ แชะ

เคย } คัย คาย คาว คิว คิว ค็ย ค็ย
 เคอย }

คุษ คุษ เคว แคว โคช คอช ควช เคี้ยว เค็ช
 เค็ช เค็ชชะ เคื่อ เคื่อชะ เคอ เคอชะ คัว คัวชะ เคะ
 เคะ โคะ เคาะ

พยัญชนะ ตัวอื่น แจก อย่างนี้ เหมือนกัน

อักษร กลาง แม่ เกย ฝน ด้วย ไม่ ๑ ๒ ๗ + ได้ ยก แต่

ตัวที่มีวิญญูณี ะ คำต้น เปน คำตาย ๘ คำคือ

เกียะ เกือะ เกือะ กิวะ เกะ แกะ โกะ เกาะ

พอก ฝน ฝน ได้ตัว หนึ่ง เปน ๕ คำดังนี้

เก็ ๑ เก็ ๗ เก็ + เก็ ๑ เก็ ๗ เก็ ๑

เกย ๒ เกย ๒ เกอຍ ๒ เกอຍ ๒

กั ๒ กั ๗ กั ๒ ก่า ๑ ก่า ๗ ก่า +

กั ๒ กั ๒ กาย ๒ ก่า ๒

ก่า ๑ ก่า ๗ ก่า + กั ๑ กั ๑ กั ๑

กา ๑ ก่า ๒ กั ๑ กั ๑

กั ๑ กั ๑ กั ๑ กั ๑ กั ๑ กั ๑

กั ๑ กั ๑ กั ๑ กั ๑

เก๋ เก๋ เก๋ เก๋ เก๋ เก๋ เก๋

เก๋ เก๋ เก๋ (คำตาย) เก๋ เก๋

เก๋ เก๋ เก๋ เก๋ เก๋ (คำตาย)

อีก ๘ อักษร ดังนี้ เหมือนกัน

อักษร แม่ เกย ผัน ด้วย ไม่ ยก แต่ ตัว ที่มี วิสญฐนี้
 คำสั้น เป็น คำตาย ๘ คำ คือ เขียะ เขือะ เขอะ เขัวะ
 เขะ เขะ ไหะ เขาะ นอก นั้น ผัน ได้ ตัวหนึ่ง เป็น สาม คำ ดังนี้
 เขย เขอย เขี้ย เข้าย

เขย เขอย เขี้ย เข้าย

เขย เขอย เขี้ย เข้าย

ชว ชิว ชิว ชิว ชิว ชิว

ชว ชิว ชิว ชิว ชิว ชิว

ชว ชิว ชิว ชิว ชิว ชิว

ชย ชุย ชเว ชเว

ชย ชุย ชเว ชเว

ชย ชุย ชเว ชเว

โชย ชอย ชวย เชียว เชื่อย

ไช่ ช่อย ช่วย เชี่ยว เชื่อย

ไช้ย ช้อย ชุ้ย เชื้อย เชื้อย

เ็ย เ็ยะ(คำตาย) เ็ย เ็ยะ(คำตาย)

เ็ย เ็ย

เ็ย เ็ย

เ็ย เ็ยะ(คำตาย) ็ย ็ยะ(คำตาย)

เ็ย ็ย

เ็ย ็ย

เะ แะ ไะ เาะ (คำตาย)

อีก ๓๐ อักษร ฝน ดังนี้ เหมือนกัน

อักษร คำแม่เกษมด้วยไม้ ๑ ยกแต่ตัวที่มีวงเล็บนี้

คำสั้นแปดคำตาย ๘ คำ คือ เค็ยะ เค็อะ เค็อะ ค็วะ

เคะ แคะ โคะ เคาะ นอกนั้นฝนได้ตัวหนึ่งแปด คำดังนี้

เคย เค็ย เคอย เค็ย ค็ย ค็ย

เค่ย เค็ย เค็ย ค็ย

คาย ค้าย คาว ค้าว คิว คิ้ว

ค้าย ค้าว คิ้ว

ค็ว ค็ว ค็ย ค็ย ค็ย ค็ย

ค็ว ค็ย ค็ย

คูป ค็ย คูป ค็ย เควว เคว้ว

ค็ย ค็ย เควว

แควว แคว้ว ไคย ไค้ย คอย ค็อย

แคว้ว ไค้ย ค็อย

๔๓

ควย ควัย ควย ควย ควย ควย ควย ควย

ควย ควย ควย ควย

ควย ควย ควย (คำตาย) ควย ควย ควย (คำตาย)

ควย ควย

ควย ควย ควย (คำตาย) ควย ควย ควย (คำตาย)

ควย ควย

ควย ควย ควย ควย (คำตาย)

ยัง อีก ๒๓ อักษร ผัน ดง มี เหมือนกัน

คำเทียบแม่เถย

อ้าย คำคำเถย เด็กทั้ง เถย เข็ญ ทุให้ กัวหน้า
 นกแก้ว ฆนเขี้ยว ทัวเตี่ยวเฮกกา หักเจจจา ลถ้าย
 คน พุด กณ สัตว์เนื้อเสื่อร้าย สัตว์จั่ว สัตว์ควาย
 มาก มาก หลาย พรรค ต้น กด้วยแพงเพอ อ้อย บุค
 กตอย กด้วย สัน คอกบัว หัวมัน ฟืนนี้ พรรณเขา
 เพาะ ถั่ว คำผักขาว ถั่วเขียว ถั่วขาว ถั่วแระ
 ถั่วแระ ดิน อยู่กลางน้ำ จง จำเรียกเกาะ เรือง
 หน้า หัวเราะ เข็ญเยาะ กุ้ย ๆ ปลตจิว ปลตจว้อย
 เวื่อขาว ใหญ่ น้อย พาย คิ้ว พาย หุ้ย ปลตคิ้ว
 ถวาย ปลต ถวาย ตุค อุย คน ไล่ เสื่อ คุย คน
 ดุย น้ำ ดาย คน ถ้อย คน ชั่ว ทำเงิน ตะกั่ว ไป
 เข็ญ รือชขาย แถ้ว เปนชะไมย เขา ไบย ด้วยหวาย
 เพราะ เปนผู้ร้าย ฉิบหาย หลาย ร้อย นก กระตัก

กระถ่าย แมว ชาวแมว ลาย กัดหนู บ่นๆ
 จะ กวัก และเหย้า ไก่เคี้ยว ไก่ต้อย คน บัวย ตะมอย
 นืด ก้อย ปวดท้าว ทาง คนเป่งงอย เขาเอา
 ไปปล่อย อุดเข้าจนคิด ไม่มีเสื่อใส่ ลมภา
 ใจหน้า นืด คนเป่น ผกติว ตะกริว ชี้น้อย
 ไปเที่ยว บระเตี้ยว เวื่อน้อย คนเตี้ยว น้ำเชียว
 พายเหน้อย ทน่าย เตี้ยว เปตี้ยว ใจ เหงื่อไหลเสื่อ
 เป้อย ไปซื้อ ตืด เต้อย มาทำเรือรั้ว เข้าล้วย
 เข้าเหนียว กิน กับ ของเปรี้ยว มะนาว มะงั่ว ง
 เชียว เต้อย ไป บนไม้ ขอบรั้ว แล้วเต้อย อ. กจิว
 ห้อย หัว ลงมา พันเชือก ตืดเกลี้ยง หมัน ชิง หมัน
 เหนียว จึงเหนียว หนักหนา มะ เตือ มะ เชือ
 มะเกิดขย้อมผ้า ต้นฝ้าย หวายทะคัก ถ้วยชาผ้าตาย
 คน ไร่คน บัวย หา หมอ มาช่วย วิชา ให้หาย
 คน แก่ ชวา เรียก ว่า ตา ยาย ตะวัน บ้าย ตาย

คำ ขาย เรือ รวย ทวย มอญ ดาว ใต้ ฝน ยาว ๆ
 ห้อย เกว้า ฝน มวย ลม ล่วง หนาว กัด ห้อย ห่ม ผ้า
 ผัว ย ดาว ๆ สวย ๆ แหง หวย ไม้ ดี จบ ไม้ เกย ไร่
 ทำ ย่น คำ ไร่ ไม้ ไร่ ถิ่น ไร่ ด้วย ฝน ไร่ ลดอน
 เลือก อักขร ดี แม่น ไม้ ถูก ที่ เรา มี เขียน ไร่
 เต็ก ๆ จง จำ หนึ่ง สือ ทำ คำ เป็น ภาษา ไทย
 อ่าน ให้ หลาย หน จำ จน เจน ใจ แล้ว อ่าน ขึ้น ไป
 ตาม ใจ ของ เรา เกิด มา เป็น คน หนึ่ง สือ เป็น ต้น
 วิชา หนา เจ้า ถ้า แม่น ไม้ ไร่ อด สู้ ชาติ เขา
 เพื่อน ฝูง เยาะ เย้า ว่า เง่า ว่า ไร่ บาง คน เกิด มา
 ไม้ ไร่ วิชา เคอะ อยู่ จน โต ไป เป็น คำ เขา เพราะ
 เขา เง่า ไร่ บ้าง เป็น คน ไซ เทียว ชาติ ก็มี
 แม่น ไร่ วิชา ประ เสรี ฐ หนัก หนา ชู หน้า ราช ย์
 จะ ไป แหง โต มี คน ปรานี ยาก ไร่ ไม้ มี
 สด ไร่ มงคล

๔๗

แบบ หัด อ่าน

บทที่ ๓

สระ อ. ไม่มีตัว ใ้ ต้อง เอาตัว อ. เคียง เข้าเหมือน อย่าง
กอไม้ ก่ออิฐ ไก่ก้อ เปน คั้น

อนึ่ง พยัญชนะ ตัว ต่อย ๆ อ่าน เปน เสียง ออ. บ้าง เช่น
ตศก เสนาบตี อธิบตี จวเซ ับได้ แต่โดย มากอ่าน
เปน เสียง ประวิสัยนี้ เช่น ขจร ขจาย สบาย ขบวน
ตลุง เต็จ เตียง แดตง แมตง โสตง เปน คั้น

บทที่ ๒

คำสระ อือ ไม่มีตัว ถัด ต้อง มีตัว อ อยู่ท้าย เพื่อจะให้
เห็น ถนัด จากสระ อี เช่น คำว่า คือ มือ ฐือ ฐือ มีฐ
ฐือ ฐือ ฐือ เปน คั้น

20/03/2565

บทที่ ๓

สระ ฤ ฦ ฤ ฎ

ฤ อ่างเหมือน วิ ปฤษฏางค์ กฤษณะ ปฤษณา
ฤทธิเศษ ทฤษฏี คำฤษณา ฤษษา

ฤ อ่างเหมือน วี พฤษษา ประพฤติ พฤษภ

ฤ อ่างเหมือน เวอ ฤษษ์

ฤ อ่างเหมือน วี ฤษี ฤษี ฤษิมิณะ

ฤ อ่างเหมือน ดี ฤษภ ฤษี

ฤ อ่างเหมือน ดี ฤษา ฤษ

บทที่ ๔

หมวด คำตาย

อักษร คำตาย ไม่ใช่ฉัน แต่ มี สำเนียง ต่ำ สูง ต่าง กัน ดังนี้

แม่ ก กา

จักจุก
ไฟค

ชะชะ }
เจ้าคะ }

20/03/2565

ตาบชะ }
น้ำชะ }

บวมชะ }
นุ่นในกระชู่ }

ถือทิวู	ว้ตฤ	สระมะคะ	หน่อผลิ
น้ำกะทิ	ทวปะทุ	ถมปะทะ	ผลทโใบพลิ

ไม้ฝุ	บ้ายเระฉะ	พ้ามฝุ	ว่าแก้วลิ	บ่อสระ
น้ำฝุ	ไต้พิงพะ	พุพะ	อย่างนี้้นธิ	แป๊ะระ

อักษร คำ ที่ ตัว สูง นำ หน้า ก็มี สำเนียง ต่าง กัน ดูคำว่า

หังงาหงะ	เบ่นตำหนี	ข้างสนะ	สมุท
เงอะงะ	ชาญชำนิ	ช่วยบูรณะ	โกรรณมุ

ฮ่อนหญุ	บางบำหญุ	คำปะหระ	แปนใช้หระ	แปนต้น
เชื่อคนหญุ	กินยาวุ	ต้องชำระ	ต้องเถยตะ	

อนึ่ง คำที่ ต้อง ใช้วรรณยุกต์ให้ ออก สำเนียง ต่าง กัน ดังนี้

จะแจ้ง	เฮะอะ	โปะหน้า	ถถางเกาะ	แปนต้น
จริงหนาจ๊ะ	ร้องฮ๊ะ	เรือ โปะ	แก้วกี	
โຈ่งจ๊ะ	เสียงฮ๊ะ			

ในแม่ กก. กต. กข. ๓ แม่นี้ เป็น คำตาย ทั้งสิ้น ไม่ใช่แม่
ทั่วไป แต่มีคำหนึ่งต่าง กัน ตาม อักษร สูง กลาง ต่ำ เหมือน
อย่าง คำใน แม่ กก ว่า

ถมซาก	ไอชุก	ถูก ไชก	ถักฉก
หวั่วเวาะคาก	คตานคุก	พูน โคก	ท่อยชก
เขียนฉาก	น้ำกระฉอก	ทิ้งถก	หวายถัก
ฉุดกระซำก	ซำชอก	เงื่อนกระเทก	ถามทัก
ซำงถาก	โคถัก	ถาถก	ถ่องเถือก
ปลิงทาก	อิกกระทัก	กระเทก	ทางเบนเทือก
ฉั่นฉก	เก็บฉัก	แห่งฉาก	ไว้เป็นแผนก
ซำยพก	หยุดพัก	เสมอภาค	บานพแนก
ซำผอก	กัวเป็นฉัก	ของผาก	ไม้ฉัก
ยวพอก	ฉตแพ่งพัก	บุพาก	ถามซัก
พระศก	ซำคัก	ผาศัก	นกแตก
น้ำไหลชก	ต้นซัก	ตั้งนชุก	เสียดแทรก

วาซอก	}	น้ำหก	}	ทอหก	}	เป็นต้น
ทางแปนซอก		จันซอก		นกกซอก		

และ คำที่ใช้วรรณยุกต์ให้ ออก สำเนียง ต่าง กัน ดังนี้

เสือก	}	ตองก	}	หน้าก	}	หนูก
สามก		อวนมก		หวะระก		กูก
		ตัก		ตังก		

เขาเกก	}	ตังก	}	บางกอก	}	นกก
ทอเกก		เตียงเกก		น้ำก		เตียงจิก ๆ

แหนออก	}	โจกเจก	}	แปนโจก	}	กวงเจียก
ร้องออก		จันเจก		เตียงโจก		ร้องเจียก

เข้าตาก	}	จกตอก	}	คนเอก	}	โชนน้ำ
กวะตัก		ตัก		ไก่ขันเอ็ก		ร้อง โย็ก

เข้าออก	}	เตียงฮัก	}	ดำเอียก	}	กดินเอือก
ร้องฮอก				ร้องเอียก		ตังเอือก

ในแม่กด มีคำว่า

เข็อกหด)	ขั้ชงหด)	ฝ้าหด)	วอยชัต)
ไม้คุด)	ถอกคัต)	เพี้ยนคาค)	ตั้งคัต)
คถองชุก)	ขั้ชงชุก)	กบเข็ยต)	ชงฉัตร์)
มังคุด)	กั้วคอต)	ขั้ชงเค็ยต)	พุดไม้ชัต)
แตงฆาค)	ชวยชุก)	ผกกระแฉต)	เฉาโฉต)
สี่ชาค)	จุกชุก)	ไชยเชชู)	ช่วงไชติ)
ศถานถัต)	สทธิภย์)	ถชนถอก)	เปนงค)
สายบนัท)	แปตทิต)	ทังทอก)	ไม้ตะพต)
เพี้ยนฉัต)	ผุดฆาค)	ทำฉิต)	พ้งฉัต)
น้ำพระพิพมณ)	พ้งพาค)	ขापิช)	พวรรณพ้งน)
ตำผุด)	วศเผ็ต)	ตำเนียงแฉต)	ตั้งคัต)
วันพุด)	พลอยเพ็ชร)	พวกแพทย์)	กุงพัต)

รศฝาด	ชของต	คำศัพท์	ฝนต
พ่นฟาด	วิษต	คณชิต	เ็ดชชชชช
ที่สุด	นภสวต	ต้นต้เลียบ	ประเสวิฐ
เลื่อมชต	ทรงทรวต	มารเทวียต	ทรงเทวิต
ฝึกหัด	เนินหต	ไวคหิต	บันหวต
จันยัต	อุปฮต	ฮิตฮือ	จันชวต

คำใช้ ไม่ ไทไมตรี แม่กลตงนี้

ร้ายกาจ	สรววมกอด	ทับปอก	บันออก ๆ
ก้าตเชิงญ	เส็ฮสิทช	ตงบอด	คนช้อฮฮต

ชชชชช	บันตะเอียบ
เบ็ดประตชชช	บิกเอียบ ๆ
รชชชช	ตงตงเอียบ

โพแม่กม มีลว่า

งชบ	ไต้ชบ	ผ้าเข้มชบ	คั้นชบ	ถันชบ
นำคบ	บังคบ	จวชชช	รชชชช	ก่าชบ

เบ็ดตก	ถึงกับ	ตลบ	ผ้าแถบ	ประจบ
กระหนบ	ลำทับ	เขียนรูป	จวนแทบ	เขารบ

พันสับ	คำศัพท์	ต้องสาป	นับครบสิบ
ซ้อหนับ	มีทรัพย์	ซุ่มทราบ	เด็ดไหลหิน

เจ็บแสบ	บักเดียว	ห้วยหุบ	ปลาไหลชุม
กินเขม	เจียมเจียม	จวเข้ฮับ	หอยจับแจง

ผักกระเจียบ	อังกาบ	เต็นทุบ
ไก่อเจียม	เบ็ดรื่องกำบ ๆ กำบ ๆ	หล่นทุบ

เบ็บเข้า	คนบับ	รื่องฮอบ
รื่องบับเบ็บ	ดอกไม บบบ่าบ	

อักษรต่ำที่มีตัว ห นำหน้าใหม่ แม่ กก กต กบ ที่มีตัวเนื่อง
ต่าง กัน กับ อักษร ต่ำ ๆ คำ ว่า

ผสมหงอก	ไวเหงือก	เจ็บหงอด
เพาะไม่งอก	นกเงือก	เง้า ๆ งอด ๆ

ทำปากหงับ	ลายกระหนก	น้ำหนัก	เหนียวหนัก
ซ้ำปากงับ	พัดชนก	สำนึก	รู้สำนึก

ฝึกนอก	ไบหนาท	เครา หนวด	ถอนตั้งหน้า
ภายนอก	ไซยนาท	หมอ หนวด	ค่านับ

แซ่หมัก	พุกูหมาก	สรวมหมวก	สูญหมัด
ดาวว่ามัก	ทองมาก	เถาหมวก	โซ่มัด

กำหมัด	แห่งหมาด	กระหมุดกระหมิด
ผูกมัด	นอ ระมาด	มีดมัด

ศตานหมอบ	ถั่วหยก	ความหยาก	โยกเหยก
หมายหมอบ	ผ้าหยก	ทุกซ์หยาก	โยกเยก

ข้อยหยด	น้ำหยัด	น้ำหยาก	ไม่หยุด
มียศ	เยียดหยัด	มารหยาก	ยงยุทธ

ยาหยอด	ไม่มีที่เหยียด	อ่อนหยับ	คำหยาบ
อย่างหยอด	ยัดเหยียด	ยุบหยับ	ปลิวยาม

ยกยิบ	) ไห้ย้าหยม ๑)	จังหวัด	) ดินหอบ ๑)
แตกยิบ ๑)		ไหวยวบ	

สำหรับ	) ดินอิหรวบ)	ตอหลัก	) ทำหลาก ๑)
สำหรับ		โถยวอบ	

กระโหลก	) หลอนหลอก)	ตาเหลือก	) ปลาหลต)
มีในโลก		ปอกลอก	

อยู่หลัก ๑)	) ประหลาด)	เป่าหลอต	) หลักหลบ)
ปากดี		ปูลาด	

นอนหลับ	) เข็ดหลาบ)	ห้วยแหวก	) เปนหวัด)
ความลับ		ล้งลาบ	

) ไหวหวาด)	) หุดหวิต)	) ตัง นี้ เปน ตัน

คำตายในแม่เกย

อักษร สูง กับ อักษร ต่ำ เสียง ต่าง กัน ดังนี้

เตี้ยตะเหมะแซะ	} เท่านั้น เอะอะ	} ปี่เกาะ
พอกจิ้นแคะ		

หักตั้งเาะ	} เาะแอะ	} เที้ยวแอะ	} สืบเาะ
ปลุกเพาะ			

หวั่วเราะแะ	}
ไปลีเฮะ	

อักษร ต่ำ มีตัว ห นำหน้า

โแม่เกยก็มีเสียง สูง ชั้น ต่าง กัน ดังนี้

ขวานเหงาะ	} พุดกระแหะ	} เอาไปแหมะไว้
ผดเงาะ		

งามเหมาะ } เคี้ยวเหยอะ } ทำหยาเหยอะ } ด้งเหวอะ }
 เบาะเมาะ } หย่าเยอะ } แยกแยอะ } ถั่วเวอะ }

ท่าเหตอะแทะ } เปาะเหตอะ } ผ่าแหอะ } ตั้^๕นี้ เปน
 เที้ยวเต็มแทะ } ลอตเถอะ } เวียนแวะ }

ต้น เปน ตั้ อย่าง

คำตาย อักษร กต่าง ต่าง กัน ด้วยไม้ตรี ตูจ คำว่า

อีเปอะ } เอะอะ }
 อาเบ๊ะ } วิ่งเื้อะ } เปน ต้น

๕๘

บทที่ ๕

อักษรนำ

ฉงน ส่นเท่ห์   ฉงาย คำ เขมร ว่า ไถถ

ไถง คำ เขมร ว่า วัน ว่า ดวง อาทิตย์

ผงะคีรีชะ   ผงับผง้อ้น   ผงคบบผงม

มีสง่า   สงวนศักดิ์   สงัดเสียง   สงบเงียบ

สงี่ยมเจียมตัว

ท่า ชนั้   ชน่านหนัก   ต้น ชนุ่   ต้านชนอน

พระชนง   อาง ชนาง   รำ ชเนง   แชนงไม้

บางไชนง   พระ ชนอง   ถาย ชนก   เอกชนก

ชนคหาง   ส่น สองชนัด   วัชไต้ขนาด   ชนบ

ชรรมเนียม   ไม้ ชนาบ   ชนอบไว้   ชนม   พระชนย

ชนายช้าง   แชนะถาย

ท่าโฉนด ปี่โฉนด น้บฉนำ ประศุดนนวน
 ริมเขื่อน ฉนัง คำเขมร แปลว่าหม้อ ปลาฉนาก

หน้าโฉนด ทอดโฉนด บัทรหมาย

ดินฉนำ ฉนำทัก ฉนน ภู่อฉนัค ฉนิมเนื่อง
 ฉนอมไก่อ

ฉาฉนัง ฉกะฉนัค เปน ฉนาก ฉเชฉนวก
 ฉมุก ฉอง ฉนิก ฉรง ฉนวง

ฉนัค ฉันฉน ฉนัค ฉ่าง ฉนะ ฉังฉนัง
 ฉนฉนฉฉ ฉัน ฉนุฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉมุก ฉฉฉ
 ฉฉฉ เปน ฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ ฉฉฉ
 ฉฉฉ ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ ฉฉฉฉฉ
 ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉ ฉฉฉฉฉ

ฉฉฉฉ ฉฉฉฉ ฉฉฉฉ ฉฉฉฉ ฉฉฉฉ

หมึกขม้ำ ขมุกขมอม ขมุกขมิต เขม็ดกถ้ำ ฝึโหมค

มุ่นขมวด บี้ตขมับ ขมิบ ๆ หายใจขมูบ ๆ

เต็มเขื้อบ กลางข่ม่อม แหม่วก้อง ขมุกขมัว

ผวยขมำ หา ของ ขมั้ง ขมวก ถมึงกึ่ง

ทันตมี สมุห้บายูชี พี่นเสม ตามตมัย

สนนจาก เนื้อสนัน ขาสนาน ขาสมนไพร มึงสมร

เปนเสเนียน เตื่อ ตมึง เขื่อตมอง เกตตมัก

สถานสมุก ถายทา สมุก สมาส สมุกตำ สมุกขาว

มหาสมุก ไต้ไต้เม็ด เกาะสมุย ผลสมอ ไต้ไต้มอ

สยสมัย

สังขยา ขี้ขยา ขยา ขยา ขยะฝุ่นฝอย

ขยเนว่า ตม ขยันทำงาน คิตขยัน ขยันไต้

ขยักขย่อน เขย่อน ถอย พันเขยีน ขย่งเท้า

เหย่งแท้ ยืนเหย่ง ปดาเหย่ง บั้นเหย่ง ไป
 ทั้งไวยง เตินเขยง ทำโอยกไวยก ขยอกกตั้ง
 ขยกรยิก ขยตลอย ขยักไ้ว ขยาดกถ้ว ขยับเข้าโกล
 ขยาบเวือ ขยบ ๆ ขยิบตา เขยิบ อัญขยม
 หยิบขยม ทำขยม อัญขยม แก้วขยาย กินขยม
 คุเขยอะขยะ

ฉั้นผยอง บินเสยิบ หยิ่งเสยอ

แพศยา ฤษยา สยบ สยอน แพศยันทร สย่น
 แสยง กถ้ว สยองเกถ้ว ตันแสยงก แสยง สยต
 พระสยมภควญาณ กรุงสยาม สยุมพร สยายผม
 สยี้วหน้า หน้าแสยะ

เสยงขรม ท่านขรว
 หญาฝรัน เมืองฝรัง

กุธขธา ตันขตุ ขตุทอง โฉตเขลา ไชตเขต

จำไรถน ไชถนทวาร เวทมนต์ ขลัง ไม้เซตง
 ช้างไรถน สันตังชตุก ๆ ทำการ ชตุก ชตุ่ย
 ดง ครอบไรถก คน ชตุก คำ ขลับ ผ้าชติบ
 เล่น ชตุบ เป้าชตุบ ที่ ชตุม ชตุม เสร้งงม้า
 เป้าชตุ่ย บ้านชตุ้อ พุตชตุ่ย ๆ

ชตุตตายปีชตุ ไฉมเจตนา บ้านบางไรถง
 ชตุของวัก ท้านเจตียง ชตุก ไม้ชตุก ชตุกชตุวย
 ต้องไรถก คนชตุก นกบินแฉดบ ปตาชตุตาม
 เรือชตุอม เปนเจติม เจตยไฮ บักเจตว
 คิตเจตียว เจตียกันไป

จึ่งชตุตา เจตไฮต ถตติชตุดำ ตาชตุถน จึ่งชตุถัน
 ชตุถนบ้าน เมืองชตุตาง ถตติงตา ถตุ่งแ่ว แฉตงสาว
 เจตติงศก เจตติชตุชตุถน ชมุเจตติก นกบินแฉดบ
 ถตติชตุถน แฉ่นชตุถนถ่ม บุกชตุตาย

ฟุ้งจะผลิ ทั้งผลุ ไป โดยผลุ ไฟต์เผา
 ขี้มเผาต์ ผุต์ ไผต์ บากเผาต์ ผะไป ถ้างผถาญ
 ผถุนผถัน ทั้งผถุง แผถงฤทธิ เผื่อผถัง
 ผถักไถ ทำ ไผถกเผาถ เปตีผถนผถัก หน้า ไผถ
 ผถัก ไทถผถับ ทั้งผถุบ เผื่อผถบ ๆ ทำ
 ผถผถาม ไทถเผาถ ทั้งเผาถะ เผถะเผาถะ
 ผถเผาถ

ฆานสถา ถมสถาทัน คอยสถี เนินสไค
 สถ้างสเถา ผถสถะ สถะทั้ง สเถ่อถสถน
 สถับสถอน ฆกมือไหว้วสถอน แถสถ้าง เจิน
 สถิ่ง ของสเถถ พวระสเถถียง ฆ้างสถัก แจก
 สถาก สถาร-สเถถ หน้าสถถ สถักวัดเหวถียง
 ปถาสถิต ปถาสถาก จินสถัก ยิงบั้นสถฤค
 สเถถ ผถสเถถถ สถบแน่นึง สถับฆับจ้อถน
 เวื่อสถุบ วั้วสถาย สถะสถวถ

ซ้ายขวา ไชว้ไชว ทั่วไชว ไชว้ชลดม
 หกขว้า ต้านเจ้าเซว้า ไชว้ไชว้า ขวน ขวาย
 ทำขวัญ ลือ ขวาน ห้อยแขวน กิต ขวาง
 ถ้างขวาง ทั้ง ข้าง แหวง กรุง ถก ขวาก
 นกแขวก ต้นขวาค ผล มธุชีวิต กระบี่ชีวิต
 ตีตั้งขวัญ เสียงขวบบ ๆ หวดชีวิต ขวบบเขวี้ยง

พระฉวี ทางแฉว วงเขวี่ยน ฉวีที่เขวี่ยน
 เลขขวาง ปลาแฉว เบื้องเขวี้ยง

บั้วฉวี ถว้ถยราช ถว้ถยหวัง ของถวย

หวาคฉวา สวามิภักดิ์ สวาวานร งวมไต้
 สวะดอย ไอศวรรย์ เมืองสวรวศ์ สว่านไชไม้
 สว่านถม เสวี่ยนหม้อ พิศวง สวาศบูรี
 รุ่งสว่าง สวงสวาย สวงทักปลา แสงหา
 สวงทักปลา ศรีสวัสดิ์ พิศวาส ทำ สวัสดิ์
 สวาชไครง เสวย ปลาสวาย

อักษร ถดง นำ อักษร ต้ำ ตัง นี้

กนก กากนีก เกรียง จมก

จำ ไตงก ตงอกวัว เต่า ตนุ ผล ไตนต
 ต้น ไตนต พระ ปรีศ แร่ปรอท เปน ปรวด
 ปลัด กรม แผลดปลาด

น้ำ อุ่น เอน็ด อนาถ ออกนิฐู อเนก อร่วม
 อะร่วม เอริอ รัต อวอย

และ คำ อักษรสูง และถดง อยู่ข้างหน้าเสียง อักษรสูง และถดง
 ถดง ออกไป เหมือน กับ สำเนียง ห นั้น ก็มีหลายคำ เช่น

ประโยค ประโยชน์ ประวัติ ประมาท

อำมาตย์

บัญญัติ	เสวีจ	ตวิธ	จวิธ	} ปรจบ
บำญูตี	สำเวีจ	คำวิธ	คำวิธ	

เกิด) สวต) ทริ)
 กำเนิด) สำนวต) ทำวิหี) กำราบ เป็น คั้น

ที่แสดง จาก อักษร ถดาง แต่สำเนียง ไม่เพน หู หน้า คง เพน
 เสียง อักษร คำอยู่ นั้น ก็ มี เหมือน คำว่า

ปราศ) อาจ)
 บำปราศ) อำนาง) เป็น คั้น

บทที่ ๖

ตัว อ ใช้ นำ แทน ห

คำว่า หย่า หยู่ หย่าง หยาก ๔ คำนี้

ใช้ตัว อ นำ ได้ เหมือน กัน คือ ออย่า อยู่ อย่าง ขยาก
 ดังนี้ อ่าน เหมือน หู หน้า

บทที่ ๗

หมวด อักษร ถด้า

จักรา ตะกร้า จักรกรี้ เอาใบไม้กรู กิ่งกรู
 ทัพไกร ไกรธา นอนไกร กั้นเกรา กรากกร้า
 ทัพตกกระ หีบกระ กระตา กระตี กระตำกร

นอนกรน มุดตะกรัน เริงกราน สงกรานต์
หน้ากร้าน กินกรุ่น ไบไม้ ไกร่น เหล็กกร่อน
เขียนเกรียน กู่เกริ่น

กรง คิตกรัง กรางเหล็ก ต้นกร่าง สันกริ่ง ๆ
กริ่งใจ ทำกรุ้งกริ่ง เมืองกรุง เกรงกั้ว
บางจะเกร็ง แขงแกว่ง วิ่งทะไกรง ที่ไกร่ง
กรองน้ำ เกรียงไกร

น้ำกรัก สงกราก คังกริก ๆ เสียงกรุก ๆ
คังแกรก ไกรกกราก ลงไกรก กรอกยา
ไต้กรอก จักเกรียก เขิกเกริก

น้ำกรวด ไม้กรวด เหน็บกฤส ร้องกร๊อต ๆ
ตะกรุด ผดมะกรูด ปากเกร็จ ไกรธซึ่ง
หนุกัดกรอด ๆ ฟุงกรวด

กรบแหงปตา คีกรับ ไหว้กรวบ กริบผสม
กินกรูป คังกรอบ กินกริบกรอบ เคี้ยวกรวบ ๆ
บึงเข้ากรียบ คังกรียบ

กรรมใจ ทุกกรรม ต่างกรรม พันกรรม กิ่งก้ามกรรม
ปลากรรม ยัมกรรม นกตะกรรม กินกรรม ไผ่ทไกรรม
พายกรรม ๆ กรรมขอ เคี้ยวกรรม ๆ กรรมกัน
เหยี่ยมเกรี่ยม กรอบเกรี่ยม

เกริ่นกรวย ไ้ให้กราว กราวเขน เตียงกร้าว
เข้าหักกริว โกรธกริ้ว บักกรวย ดินแกร่ง
เชิงกรวย เค็มกร่อย กรวยเชิง ของกรวย
เตียงเกรี้ยว เต้นเกร่อ เกรอะไว้ กรอบเกราะ
เสื่อเกราะ ถืดกรอ กร่อนกร้อ ตะกร้อ เร็วกร้อ

กล้าหาญ กลั้กลม พระแกด ทางไกล
ทางใกล้ เกลี่ยใกล้ ชัดเกลา น้อมเกล้า
ทองกล้าหนึ่ง คำกล้า จะกละ

เกลื่อนกล่น แก้งกล่น อดกลั้น ส่งกลั่น
กลั่นกิน กลัวแกตน เรือโกตน บทกลอน
โรคกล่อน กลาดเกลื่อน เปนเกลื่อน

ผูกก้าง ย่านกลาง กลิ้ง กลิ้ง เมืองแกลง
แก้งทำ ฆ้องกลอง กล้อง กล้อง ตกล้องแก้ง
กลวง เกลี้ยงปุ่น สบัดเกลี้ยง " ชัดเกลี้ยง

กตัก เกต้อนกตาท ทุกตอกแกตก กตัมกตอก
 กตังเกต็ชก พระ กตต ไม้กตัต กตัม กตัต
 ตก กตาท หน้า เกต็ชต

กตบ ตบ กตบ คีน เปน กต็บ เท่า แกตบ
 วง กตม ทะกตม ต้าย กตุม คน ทุกตุม
 ษัปกต้อม กตมกต้อม เกต็ชกต้อม กต้อมแกตัม
 กตบ กตาย ทัน กต้าย ว่า กต้าว กต้าวแกต้ว

มุก กตอย กตอยใจ กตอยแก่ กตอย สวาติ
 ทัน กต้วย เชือกเกต็ชว เกต็ชวท่า ไก่เกต็ช
 เกต็ช กต้อม เกต็ช อม สองแกตช ตาย กต้อ
 ไซ่กวัน ทังกวัน กวันวิกทอเว็ช แก่วนกต้าว

เกว็ชเช็ช

กว้าง ยาว แก่วง ไกว

นก กวัก กวักมือ

กวัด แก่วง แฉ้ว กวาท

ทอง กวาว

จรัส คุลา จรณฺญ เจริญ

ฉกา แจรง จรุง ใจ

จวก ว่าสุกร

จรัส จรวต

ประทับ ตรา ไตร ตรา ตรวง ตรา
 ทริ ทรง เมืองตรี ตรี โลก ตรี ศูล ชาศรี
 ชัง ตรูไว้ โฉม ตรู คัทรู เข้า ตรู เหวไป แตรสังข์
 ต้า ไตร ไตรรัตน์ ไตรเพท ไตรตรีงษ์ ตรากตรา
 ตระวัน ตระหนึ่ ตระดก ตระนก

จำ ตรวน ทางตรง ทิตตราตวัง ทำ ทรง
 ตรา ตราก ตรอกถนน เตเรียกจัก ตรัสสั่ง ตราตลิม
 ยาม ตรุศ เตริตเทว ตรวงพล ตรับฟุ้ง ตราบเท่า
 ทริบรศ ทูกรั้ตรอม ตรอมใจ ตระเตรียม แตรอะอุปะ
 เหวอะ ตรอง

ทลิตถาน จุดไทร ทถนนตถาน อุ่นตลุ่น
 เทียงทลออกไป วิมตลิ่ง ทกตลิ่ง เส้าตลุง
 เทลงพากย์ แตรองแกง ถ่นตลกคนอง รัตนตลาต

ประวิตร ประวิช ประภาค ประพาศ ประไพ
 ประดิษ ประวิง ประวร ประโยชน์ ประนปรีธ
 ผ่อนปรน ปรัน (คำหยาบ) ภายปราน ประปราน
 เสียงแปร้น ร้องแปร้แปร้น

ทันปรง นาปรัง พระปรางค์ ปรางค์ปราสาท
 ทันมะปราง ตันมะปริง เปรอะปริง เครื่องปรุง
 เสียงแปร่ง ปรุไปร่ง ปรองตอง เถาวัลย์เปรียง
 ตังเปรี้ยง ปราชญ์เปรื่อง

นึ่งปรก ปรกติ หลัววกปรก สกระปรก ปรักปรำ
 ปรักมาศ โถปรัก นำนันปรัก ปฤกษา

พระปรศี ข้างปราด นักปราชญ์ ปฤษณา
 กำเนิดปรต ทัวไปรด ทรงพระกรุณาไปรด
 เสียงปรอด ๆ

ข้างปรบหู ต้องปรับใหม่ ปราบชำคืด ทำตาปรับ ๆ
 เปรียบเทียบ

ปราบปราม   ห้ามปราม   ดยน้ำปริ่ม   ปรีดิ์เปรม
 กระปรกกระปรอม

พุดเปรย   เปรียบเปรย   เปรียบปราย   อภิปราย
 ไพรยปราย   บินดูกปราย   หว่านไปรย   ทาปรอย

ประเปรี้ยว   ของเปรี้ยว   เคมเปรอ   เปื้อนเปรอะ
 ปากเปราะ   พรนเปรือ   กอเปรือ   บินเปรือ   บินเปรือ

ปลา ปลัดกล้วย ปลัดน้อง   ชูแปด   แผลหนึ่งสี่
 ไปด่แปด   เพียบแปด   ทัพไม้แปด   ว่างเปล่า
 นกเปล้า   มวยเปล้า   เต็มเปล้า   กระบือปละ   ปลดปละ

โจรปล้น   ปลดอกปล้น   ปล้นตา   ทำแผ่นดิน
 ผลัดเปลี่ยน   ปล้นปล้น

ปลงฐระ   ปลดปลง   ปลงชีพ   ฝึกปลั่ง
 สุกปลั่ง   ทากปลิง   ทถึงปลิง   งามเปล่ง   แผลงค้ำ
 ปลัดแปลง   ชาวปลดอด   ปลัดอง   ปลัดองไม้
 หมดเบ็ดอง   ปลดเบ็ดอง   เบ็ดองเครื่อง   เบ็ดองค้ำ
 ปลดเบ็ดย   ตกปลัด   เงินปลัด   ปลัดไป

คว่ำควรวณู

นาควัง

คว้งนั้ง

วังควาง

คว้งควง

หอยแครง

คว้องแครง

ชีไควง

ร้างไควง

เลือ ไควง

ไควงคว่าง

ทวงควื่อง

ควาตหมู้ด้า ตั้งควีต ๗ พระยาควุธ ควุธสี่ ตั้งควีต

ควากถาก จะแตกควาก ควีกควีน ไควกควอก

ตูกควอก

ควบถ้วน ถอกควาบ ฐควีพ ควอบถั่ววิต ควอบง่า

ถงความ

ย้อมความ

คว้ามถั่ว

ควัมควื่อ

ตูกควัม

ตั้งคววม

คว่อมถั่วกตอ

เปนควาว ๗

ชวยคววย

ถุงทะควีคว

ไวงควัว

ควระควระ

ควื่อ ๗

ควื่อถาวถัย

ทะควนทะควื่อ

กัณฑะควื่อ

ควื่อควระ

ควตาไคถ

เทาะถูกควดี

ควถ่ม่าน

ไต้ไควถ

บางไควถ

ควถิ่งควถ้า

ถอบควถ้า

ควายหน้าควถ้า

ถิวควถ้า

ควตะปะปน

ควถูกควถาน

ถมควถิ่ง

ชาติแคตณ ฤๅโคตณ โยภคตณ ชาติเศเคตื้อน
 กรมพระคตัง จริตคตัง เคา์คตัง เวื้อโคตง
 กภาพ์โคตง ตงคตอง นุคคต่อง
 ทกคตัก ถวคคตอก ชาติเศไป คตอตบุทรว์
 เณคตัต คตบ์คต้าย คตบ์คตลา เคตื้อบคตวา เคตื้อบคตง
 ปกคตูป มีคคตุม์ เคตื้อบคต้อม์ ทูคต้ายกัน
 แคต้วกันไป ชาติเศคตื้อย ประโยชวคเคื้อย
 เคตื้อคตอกันไป บ้านคตื้อ
 คต้วไคว้ ไปทุกคตว เปตวคตวัน คตวณคตมอ
 เทื้อวคตวณคตว คตวันเมตื้อต แวนคตวัน คตวิวคตวัง
 คตมุนคตวัง ว้าคตวัง คตีกคตวาก ชาติเศคตวาก
 ถื้อยคตวาม คต้วคตวาย
 ทคตวงไค่ ทคตัก มุทคตวาก ทคตฤๅ ทคตาย
 ทคตวี ทคตวาย

แดกพร้าไป   มีตพร้า   พ้าพรวัดพรี   ตกพร
 แพรสี่   พนมไพร   ไพร่พด   งามเพรา   ฝนตกพร้า
 พร้าพรู   พระ   พร้าใจ   นายพราน   ขาดพรุน
 ตุกพรวน   มะม่วงพรวน   อำพวาง   ตาพว้าง
 สะพริง   งามพริง   ไม้พริง   พริงนี้   ก้อนเพรง
 ทางสองแพรง   ไม้   ไพรง   บกพว่อง   คำพว่อง   เพียงกิน
 พริกพว้อม   จากพราก   พริกไทย   พริกเทศ
 ไพรพฤกษ์   ประกายพฤกษ์   หญ้าแพรง   หมากไพรก
 พรวกพว่อง   เตียงเพรียก   สว่างพรวต   พัดตพราก
 พรวตพรวต   แพรตพรวต   พรวต   เพราเพร็ด
 แลบพรวบ   พรวิตา   สพรวบพว้อม   ปะพรม
 พวหมจรวรย์   พวหมณ   ท้าวหมหาพวหม   พวริงพว้อม
 เตียง   เพรียม

กระจัด พรวิตพวาย

พวายพวอย

แพรวพวาย

ต่างพว้อย เต็มพวาย กุฑพวาย แสงพวาก มะพร้าว
 แพร้ว ๆ เรือเปรี้ยว เต็นเพื้อ เคียงเพวาะ
 พลับพลา พลาเนื้อ บัดพลี จุกพุก ไบพุก
 เพลไป ไพล่เปล ไพล่เปลี่ พระเพลา
 กระจาดเพลา เพลาใบ พุดพลา่ พลาดพลี่
 ฉับพลัน เตือดพลา่น มะพร้าวพลา่น ตาไฟลง
 เจาะพลาอน กินพลาอน เพ็ลย่นคำ เพลนใจ
 สิตพลั้ง ไปพลาาง พละพลั้ง เตือดพลา่ง
 ใจพลา่ง ร้องเพลง พลิกเพลง เพลิ่ง โปลง
 โตหน้าไฟลง นายไฟลั้ง ไม้พลาอง พลาองเพลง
 แร่พลาวง พลาดเพลียง พระเพลิ่ง
 เตือดพลัก ๆ กลับพลิก พลุก ว่างา คนพลุกพลา่น
 หม้อพลาวก จับพลัด พลาดลัม เพล็ดดอก
 ข้างพลาอด เพล็ดเพลน เวลาพลาบ ต้นมะพลับ
 เพลิ่งโปลง/พลาอม พุดพลา่มพลา่ม พุดพลาอมเพลอม

ชุดอั้งแพลม ข้างพลาย ท้องพลัย พดอยหัวแหวน
 พดอยพุดจา พุดพด้อย ๆ พลั่วแทงดิน อ่อนเพ็ช
 คืดเพ็ช^๒ แผละ โลม ผ้าเพดาะ

บทที่ ๘

ตัว ฐ แซก

คำตัว ฑ กัดำกับตัว ฐ อ่านเหมือน ฐ หลายคำ
 คืด ทวุตไทรม ไวยทวาย ทรงทวาย
 เสวทวาม ทรงกต พระทรง เลื่อมทวุต
 สีนทวิพิย อินทวิย เปนต้น
 ตัว ฐ ฐ อ่านเหมือน ฐ เช่น จริง
 ตัว ฐ ฐ อ่านเหมือน ฐ เช่น ศรีศวสดี เสว้าโคก
 ตัว ฐ ฐ อ่านเหมือน ฐ เช่น สรวมเสื่อ สายสรวัย
 บ่อสวะ สรงสนาน สรวเสวัญ กำสรวท กำสรวณ
 ก่อสรว้าง เสแสวัง ประเสวริฐู ส่งเสวริม ทรงพระสรวด

บทที่ ๘

คำใช้ ไม่ม้วน

โบราณ ท่าน กำหนด คำใช้ ไม่ม้วนไว้ ๒๐ คำ ดังนี้

ไผ่สั้น สมใจ ให้ทาน ภายใน ผ้าใหม่

สดไส ไครไปมา จะไครได้ ยองโย ถึงโค
 ของไต้ หตงโทต ไต้ไคถั หตุงตะไต้ เปนไม้
 ภายไต้ ผู้ใหญ่ ทางไกล มีไต้ ดอกแกมใบ

นอกจากนี้ใช้ ไม่นตาย ด้วยคำใดมาจากภาษาเขมร มักมี
 คำ ย เช่น คำว่า ไชยชนะ เมืองไทย ตะตงไชย เปนต้น
 หนึ่ง คำไม้หน่ออากาศ มีคำ ย ดังกล่าวดำเนียง เหมือนกับไม้
 มตาย เช่น คำว่า พระวินัย บ้างัย พิทมัย
 วินิจนัย เปนต้น

บทที่ ๓๐

คำการหนัก

ตัวหนักคือ ที่มีไม้ทอนขวา อยู่ข้าง บนไม้ก่อน เรียกว่า
 การหนัก เช่น พระตงฆี ประตงกั หอยตงซ์
 พระองกั พระหัทถ์ แก่นจันท์นั เปนต้น

บทที่ ๑๑

คำศัพท์ที่มีสระประสม อยู่ด้วย ไม่อ่านสระนี้ เช่นคำว่า

• กษัตริย์	อ่านว่า	กะสัด
ปฏิบัติ	๙๙	ปัดบัด
ชาติ	๙๙	ทาด
• เหตุ	๙๙	เหต
พระเกตุ	๙๙	พระเกด

บทที่ ๑๒

คำที่มีตัว ร คี ห หน้าตัวตด ไม่อ่าน ออกเสียง ตัว ร คี ห คือ

มารค	อ่านว่า	มาก
นารค	๙๙	นาค
• สารท	๙๙	สาด
สามารถ	๙๙	สามาด
พรหม	๙๙	พรม
พรหมณ์	๙๙	พรม เปนต้น

๗๓

บทที่ ๓๓

คำ สกท เปน คำ ภาษา ต้อง อ่าน ด้วย ดัง คำว่า

ศัพท์	อ่าน ว่า	ศัพท์
ศัพท์	”	ศัพท์
อติวรา	”	อติตวรา
พิตวรา	”	พิตตวรา
สาตวรา	”	สาตตวรา
ยาควรา	”	ยาคตวรา
มาตวรา	”	มาตตวรา
เจรวา	”	เจนวนะจา เปนต้น

บทที่ ๓๔

คำ ต้อง อ่าน เสียง ด้วย สกท ด้วย

กัตยา ชตถาร ผลไม้ ชนนี้ เจรวา กรมการ
 พราหมณี เมฆตา มัชฌวาน พิจาวณา เทศนา
 วิตชันนา นพแก้ว ราชยาน อธิยาศรัย
 บัดพี ปราถนา บุษบา อาราธนา โภชนาหาร
 ศษสาร รัศมี สุตมา รัชกาล วัฒนมา เปนต้น

บทที่ ๑๕

ตัว ร. สกดอ่านเหมือนมีตัว อ.

ตัว ร สกดไม่มีตัว อ ต้อง อ่าน เหมือนกับมีตัว อ เช่น คำว่า
พร อ่านว่า พอน อวยพร สไมศร บทจร
ทศอุทร พระนคร ถาวร พระกร ว่างคร
ปฏิสังขรณ์ ความอุทธรณ์ อตงกรณ์ อภรณ์ เปนต้น

บทที่ ๑๖

ร หัน

ตัว ร สกด ๒ ตัว รร ดังนี้ เรียกว่า ร หัน อ่านเหมือน
มีไม้ขีด เช่น คำว่า สรร อ่านว่า สัน เตือกสรร
อัสจรวรย์ กรรแดง พระขรรค์ สรรค์
อรรควาฬ มรรคญาณ จักพรรพธิ อรรถถา
ถักรบรพ เสร็จสรรพ เปนต้น